

8

Druga obravnava

Na podlagi 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08 in spremembe), 19. člena Statuta Mestne občine Nova Gorica (Uradni list RS, št. 13/12) in predloga Zavoda za varstvo kulturne dediščine št. 427-2/2012-D z dne 4. junija 2012 je Mestni svet Mestne občine Nova Gorica na redni seji dne _____ sprejel

ODLOK o razglasitvi Židovskega pokopališča v Rožni Dolini pri Novi Gorici za kulturni spomenik lokalnega pomena

1. člen (predmet odloka)

Za kulturni spomenik lokalnega pomena se razglasi enota dediščine: Rožna Dolina pri Novi Gorici – Židovsko pokopališče, EŠD 489 (v nadaljnjem besedilu: spomenik).

2. člen (temeljne vrednote in varovane sestavine spomenika)

(1) Vrednote, ki utemnjujejo razglasitev za spomenik, so:

- židovsko pokopališče ima izjemno memorialno vrednost;
- izjemno je po:
 - svojih krajinskih kvalitetah,
 - mojstrsko oblikovanih nagrobnikih,
 - starosti nagrobnikov,
 - oblikovni zasnovi pokopališča s kapelo in
 - edinstveni nagrobni kaligrafiji.

(2) Spomenik se razglasi z namenom, da se zagotovita njegov nadaljnji obstoj in celovitost ter ohranijo naslednje varovane sestavine:

- zasnova pokopališča,
- nagrobniki,
- kapela.

3. člen (obseg spomenika in vplivnega območja)

(1) Spomenik obsega nepremičnine: stavba št. 242 ter parcele št. 193, 194/4 (skrajno V del z dostopno potjo), 194/5, 238/3, 241, 242 (del parcele znotraj pokopališkega zidu), 506, 508/2, 808/1 (del od dostopne poti na Z in v dolžini parcele št. 193), in 809/1 (del v dolžini od mostiča na SZ do mostiča na JV), vse k. o. Rožna Dolina.

(2) Zaradi zagotavljanja prostorske celovitosti se spomeniku določi vplivno območje, ki obsega nepremičnine: parcele št. 180/2, 190/3, 191/1, 191/2, 192, 242 (del zunaj pokopališkega zidu), 457/2 (del ob meji območja spomenika od mostiča na JV preko potoka, ob meji s cesto, nadvoz-zemljišče pod nadvozom, do ceste na S), 808/1 (del parcele parkirišče in zeleni pas ob cesti, na V delu se konča v liniji SV vogala parcele št. 190/1) ter 809/19, vse k. o. Rožna Dolina.

(3) Meje spomenika in njegovega vplivnega območja so določene na digitalnem katastrskem načrtu (uveljavljen dne 28.5.2003, Uradni list RS, št. 56/03, datoteka z dne 26.4.2012; izvorno merilo 1:1000) in vrisane na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1:5000.

(4) Izvirnike načrtov iz prejšnjega odstavka hranita Mestna občina Nova Gorica (v nadaljnjem besedilu: občina) in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (v nadaljnjem besedilu: zavod).

4. člen

(varstveni režim spomenika)

Za spomenik velja varstveni režim, ki določa:

- celostno ohranjanje imenovanih varovanih elementov spomenika;
- zagotavljanje ustrezne namembnosti celote in posameznih enot skladno z varovanimi vrednotami spomenika in prvotnimi namembnostmi;
- da je dovoljena namembnost kapele le kulturnega ali izobraževalnega značaja, ki prispeva k celoviti predstavitvi kulturnega spomenika;
- ohranjanje gabaritov kapele in prvotne tlorisne zasnove;
- podreditev vseh posegov v spomenik in njegove enote ohranjanju spomenika v obliki, legi, gabaritih, konstrukciji, materialih, strukturi in barvni podobi;
- prepoved spreminjanja varovanih elementov spomenika; če je spomenik ali njegov varovani del okrnjen, je treba zagotoviti povrnitev v prvotno stanje na stroške povzročitelja;
- prepoved premeščanja spomenika ali njegovih delov, razen če je premestitev nujna zaradi fizične zaščite spomenika ali njegovih delov;
- prepoved postavljanja ali gradnje trajnih ali začasnih objektov v območju spomenika, vključno z nadzemno infrastrukturo in nosilci reklam ali drugih oznak, razen kadar so ti nujni za učinkovito funkcioniranje, ohranjanje in prezentacijo spomenika in skladni s kulturnovarstvenimi pogoji pristojnega zavoda;
- ohranjanje vedut na spomenik in s ali iz spomenika na okolico;
- označitev spomenika s primerno oznako, ki ne krni likovne podobe kulturnega spomenika;
- redno vzdrževanje spomenika in njegovih delov ter neposredne okolice in
- predhodno izdelavo konservatorskega načrta za večje posege v spomenik ali njegovo celovito prenovo.

5. člen

(varstveni režim vplivnega območja)

Za vplivno območje spomenika velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje obstoječega nepozidanega odprtega prostora in tradicionalne rabe prostora, kjer je to nujno za ohranjanje integritete kulturnega spomenika;
- prepoved gradnje in postavitve začasnih objektov na območju obstoječih odprtih prostorov razen v primerih, kadar so ti nujni za učinkovitejše ohranjanje in rabo spomenika, njegovo boljšo dostopnost in prezentacijo (izjemoma so dopustne s kulturnovarstvenimi pogoji usklajene nujne, predvsem podzemne komunalne, prometne, energetske in telekomunikacijske ureditve);
- ohranjanje vedut na spomenik in s ali iz spomenika na okolico.

6. člen

(obveznost javne dostopnosti spomenika)

Lastnik spomenika mora v sorazmerju s svojimi zmožnostmi javnosti omogočiti dostopnost spomenika in njegovo predstavljanje. Javni dostop ne sme ogroziti spomenika in posameznih spomeniških vrednot, zlasti ne njegove osnovne namembnosti.

7. člen

(obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja)

Za vse posege v spomenik in v njegovo vplivno območje, razen če zakon ne določa drugače, je treba predhodno pridobiti kulturnovarstvene pogoje in kulturnovarstveno soglasje zavoda.

8. člen

(nadzor nad izvajanjem odloka)

Nadzor nad izvajanjem odloka opravlja inšpektorat, pristojen za področje kulturne dediščine.

9. člen

(dolžnost zaznambe statusa spomenika)

(1) Pristojno sodišče po uradni dolžnosti zaznamuje v zemljiški knjigi status kulturnega spomenika na parcelah, navedenih v prvem odstavku 3. člena tega odloka.

(2) Status vplivnega območja se v zemljiški knjigi ne zaznamuje.

10. člen

(prehodne določbe)

Z dnem, ko začne veljati ta odlok, preneha veljati točka 2 razdelka a 7. člena Odloka o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Nova Gorica (Uradno glasilo občin Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin, št. 8/1985), prav tako pa tudi navedbe o spomeniku v Strokovnih osnovah za razglasitev nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Gorica v Novi Gorici (datum december 1984), ki so sestavni del navedenega odloka.

11. člen

(končne določbe)

Ta odlok začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Številka: 354-47/2012-
Nova Gorica,

Matej Arčon
ŽUPAN

MESTNA OBČINA NOVA GORICA
TRG EDVARDA KARDELJA 1
5000 NOVA GORICA

TEL.: +386 (0)5 335 01 12
FAX: +386 (0)5 302 74 70

Župan-Mayor

Številka: 354-47/2012-14
Nova Gorica, 6. novembra 2012

OBRAZLOŽITEV

Odloka o razglasitvi Židovskega pokopališča v Rožni Dolini pri Novi Gorici za kulturni spomenik lokalnega pomena

(1) Razlogi, ki utemeljujejo potrebo po odloku

Židovsko pokopališče v Rožni Dolini predstavlja pomembno kulturno dediščino goriškega prostora. V pisnih virih so Židje v Gorici prvič omenjeni leta 1316. Geto je bil ustanovljen 1648. Židovska skupnost je pokopavala na lastnem pokopališču ves srednji in novi vek. Pokop na posebnem pokopališču je bil pogojen z odnosom evropskega prebivalstva do Židov skozi dolga stoletja, na drugi strani pa tudi z židovskim izročilom, ki zahteva pokop izven naselja v naravnem okolju. Leta 1881 so prenesli 27 nagrobnikov s starega na sedanje pokopališče. Najstarejši nagrobnik na pokopališču je iz leta 1371, ki je bil 1831 prenesen z mariborskega pokopališča v Gorico. Židovsko pokopališče v Rožni Dolini se danes nahaja sredi urbanega prostora. Njegovo vplivno območje je določeno z obstoječo pozidavo in predvsem s komunikacijami, ki ga obkrožajo. Židovsko pokopališče ima izjemno memorialno vrednost, vendar je njegova izvorna oblika, prav tako pa izraba kapele, okrnjena in degradirana. Da bi zagotovili primerno zaščito in varovanje memorialnega kompleksa je bila podana pobuda, naj se varovanje območja židovskega pokopališča s kapelo z odlokom o razglasitvi za kulturni spomenik lokalnega pomena primerno uredi.

Pobuda je bila posredovana novogoriški območni enoti Zavoda RS za varstvo kulturne dediščine (ZVKD), ki jo je z odobravanjem sprejela. Ugotovila je, da je območje sicer že zaščiten z Odlokom o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Nova Gorica, vendar je odlok tako zastarel in pomanjkljiv, da sta njegova revizija in posodobitev potrebni in primerni. Odlok obravnava vse spomenike v občini, jih predvsem navaja in opisuje, varstvene režime pa določa le generalno in se s specifikom posameznega spomenika ne ukvarja. Območje pokopališča in kapelice odlok uvršča med zgodovinske spomenike pred I svetovno vojno, območje spomenika omejuje le na dve zemljišči, parc. št. 242 in 193, kar je občutno preozko, vplivnega območja spomeniku pa sploh ne določa. V Strokovnih osnovah za razglasitev nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Gorica v Novi Gorici (datum december 1984), ki so sestavni del odloka, je na straneh 101 in 102 podan opis spomenika, utemeljena je njegova pomembnost in določen mu je prvi varstveni režim. Posebej je navedeno, da je krajevna skupnost po konservatorskih načelih v sodelovanju s spomeniško službo obnovila kapelo za lastne potrebe. Strokovne podlage nadalje določajo, da je potrebno pokopališče in pripadajoči objekt, kot pomemben spomenik pokopališke kulture, ohranjati v obstoječih dimenzijah, da je potrebno objekt nujno redno vzdrževati, posebno pa je potrebno sanirati obodni zid in dostopa vanj.

Obodni zid z dostopi ni bil saniran pač pa je bil glavni dostop na pokopališče celo zaprt. Krajevna skupnost kapele ni več uporabljala za lastne potrebe, pač pa jo je začela oddajati za povsem drugačne vsebine, kakor so bile s strokovnimi podlagami opisane, žal pa ne tudi jasno predpisane. Zaradi nedoslednega in dvoumnega navajanja ter razumevanja primerne obsega in vsebine varovanja in zaščite spomenika ima Zavod

težave pri oblikovanju stališč do posegov v spomenik in podajanju soglasij, saj tako pomanjkljiv in nejasen odlok za to ne daje dovolj trdne pravne podlage. Posodobila se je tudi zakonodaja o varstvu kulturne dediščine, ki na področju uvaja povsem nove metode in standarde za evidentiranje in klasificiranje spomenikov ter določanje njihove primerne zaščite. Zakon o varstvu kulturne dediščine ZVKD-1 v 13. členu natančno določa, kakšno vsebino mora imeti sodoben akt o razglasitvi spomenika. Zaradi tega je ZVKD ocenil, da je priprava odloka, ki bo posodobil in dopolnil zaščito območja židovskega pokopališča s kapelo nujna in potrebna. Takšno situacijo predvideva tudi ZVKD-1, ko v 134. členu določa, da je potrebno varstvene režime uskladiti z novo zakonodajo.

Osnutek odloka je Mestni svet v prvem branju obravnaval in v razpravi so bile podane sugestije in predlogi za modifikacijo vsebine odloka. Odbor za prostor je predlagal, naj se v 4. členu odloka med dovoljene vsebine doda tudi obstoječe vsebine. Predloga ni mogoče upoštevati v tako nedoločni in splošni obliki. Dovoljene vsebine je potrebno vsaj tako natančno opredeliti, da pri izvajanju odloka določbe ne dopuščajo dvoma. Svetnica Darinka Kozinc je predlagala, naj bi določilo v šesti alineji 4. člena, ki prepoveduje premeščanje spomenika ali njegovih delov razen, če je premestitev nujna zaradi fizične zaščite spomenika ali njegovih delov, omilili ali opustili, saj je preveč omejujoče. Predlog je utemeljila s primerom preselitve templja Abu Simbel ob izgradnji Asuanskega jezua. Menimo, da določila ni potrebno rahljati ali opuščati, saj je povsem primerno. Prav selitev svetišča Abu Simbel najbolje govori v prid določilu. Selitev na novo lokacijo je bila ob gradnji Asuanskega jezua nujna prav zaradi fizične zaščite spomenika, saj bi sicer bil poplavljen in uničen. Svetnik Tomaž Slokar je predlagal, naj se beseda židovsko nadomesti z besedo judovsko, ker se tako imenuje v Slovenji judovska skupnost ter naj se namesto izraza kapela uporablja izraz mrliška vežica. Predloga ni primerno upoštevati. Res je, da se za skupnost uporablja poimenovanje judovska, vendar gre pri pojmu Židovsko pokopališče za ime spomenika, ki ga zaradi tega ni niti potrebno niti mogoče spreminjati. Tudi Židovske steze v Ljubljani ali Židovske ulice v Mariboru ni bilo potrebno preimenovati. Prav tako ni razloga, da bi pokopališko kapelo imenovali za mrliško vežico. Pripombe in sugestije so bile torej takšne narave, da spreminjanje ali dopolnjevanje določil odloka ni potrebno. Predlog odloka je tako v nespremenjeni obliki predložen v obravnavo v drugem branju in primeren za sprejem.

(2) Cilji, ki jih želimo doseči s sprejemom odloka

S sprejemom odloka želimo v pravem obsegu in natančno določiti meje spomenika, določiti obseg in meje njegovega vplivnega območja ter z jasnimi varstvenimi režimi določiti natančna merila in kriterije za zagotavljanje ohranjanja in varovanja kulturnega spomenika.

(3) Pravne podlage in načela, po katerih naj se uredijo razmerja na področju

Pravno podlago za sprejem odloka nudijo:

- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 in 30/11 odl. US),
- elaborat Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, št. 489 z dne 4. junija 2012.

(4) Rešitve in posledice, ki bodo nastale s sprejemom odloka

S sprejemom odloka o razglasitvi pokopališča za kulturni spomenik lokalnega pomena bodo posodobljeni in nedvoumno določeni varstveni režimi, zagotovljeno bo celostno ohranjanje varovanih elementov spomenika ter ustrezna namembnost celote in posameznih enot, skladno z varovanimi vrednotami in prvotno namembnostjo spomenika.

Zakon o varstvu kulturne dediščine določa, da morajo upravljavca imeti spomeniki, varovani na podlagi mednarodnih pogodb, in spomeniška območja. Z odlokom se lahko določi upravljavca tudi za druge spomenike, če je to potrebno. Če se določi upravljavec, je treba predpisati tudi načrt upravljanja. Elaborat Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije načrta upravljanja ne zahteva. Upravljavec spomeniškega območja je lahko

- režijski obrat občine,
- javni zavod, ustanovljen posebej za upravljanje tega spomeniškega območja, ali
- javni zavod, ki je ustanovljen z namenom upravljanja različnih spomenikov in spomeniških območij, ali
- fizična ali pravna oseba, ki ji občina poveri upravljanje na podlagi predpisov, ki urejajo javno-zasebno partnerstvo.

Upravljavca se lahko določi že z odlokom (kadar je nedvoumno, kdo bo spomenik upravljal) ali pa s posebnim aktom (kadar ob razglasitvi ni jasno, kdo bo spomenik upravljal oziroma je verjetnost, da se bo upravljavec spreminjal).

12. člen ZVKD-1 določa, da seznanitev lastnikov s predlogom za razglasitev opravi Zavod za spomenike državnega pomena in občina za spomenike lokalnega pomena. S seznanitvijo je lastnikom dana možnost, da podajo svoje mnenje v zvezi z razglasitvijo. Zavod se mora do mnenj lastnikov opredeliti. Lastnike nepremičnin smo s predlogom za razglasitev seznanili. Odzvala se je le KS Rožna Dolina in podala stališče, da predlogu, da se kot nepremični kulturni spomenik razglasijo objekti v Rožni Dolini, nasprotuje, ker meni, da to ni potrebno, saj so objekti kot kulturni spomenik lokalnega pomena že razglašeni od leta 1985. ZVKD na to pripominja, da je spomenik sicer res že razglašen z Odlokom o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Nova Gorica, vendar se je po ponovnem vrednotenju spomenika pokazalo, da je potrebno precizneje definirati varstvene režime za spomenik. Nesporno dejstvo namreč je, da je objekt ob pokopališču historično del pokopališča, ne glede na to, če je bil v določenem obdobju zanemarjen in slabo vzdrževan. Židovsko pokopališče v Rožni Dolini je eno izmed dveh še ohranjenih židovskih pokopališč v Sloveniji, zaradi redkosti in izjemnosti spomenika pa je potrebno stremeti za tem, da dobijo potrebno pieteto vsi še ohranjeni deli pokopališča.

(5) Materialne obveznosti, ki bodo nastale s sprejemom odloka

S sprejemom odloka ne bo prišlo do materialnih obveznosti za proračun Mestne občine Nova Gorica.

Pripravil:
Niko Jurca
Načelnik oddelka za okolje, prostor in javno infrastrukturo

Matej Arčon
ŽUPAN